

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра екології агросфери та екологічного контролю

“ЗАТВЕРДЖЕНО”
Факультет Захисту рослин,
біотехнологій та екології

“21” травня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРОФЕСІЙНА ЕКОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЕКСПЕРТА

Галузь знань 10 Природничі науки

Спеціальність 101 Екологія

Освітній ступінь Магістр

Освітня програма Екологічний контроль та аудит

Факультет Захисту рослин, біотехнологій та екології

Розробник: доцент, канд. пед. наук В.П. Строкаль

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2025 р.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ПРОФЕСІЙНА ЕКОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЕКСПЕРТА

Навчальна дисципліна належить до переліку вибіркової і спрямована на формування у здобувачів вищої освіти знань, умінь й навиків щодо виконання професійних науково-дослідних, контрольно-експертних, нормативно-регулятивних (з екологічної ліцензування), еколого-просвітницьких, управлінських завдань з раціонального використання природних ресурсів, запобігання забрудненню навколишнього середовища, впровадження систем екологічного менеджменту, запобігання надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, розробки перспективних і поточних планів і програм з охорони навколишнього середовища та додержання технологічних режимів природоохоронних об'єктів. Під час навчання студенти знайомляться із нормативно-правовою основою екологічної безпеки за галузями знань та об'єктами природокористування, вивчають основні положення екологічної оцінки агробіоценозів та екологічні проблеми агросфери.

Впродовж терміну вивчення дисципліни у студентів формуються аргументовані висловлювання й відстоювання своєї точки зору шляхом конструктивного діалогу, який зменшує ризики конфліктів з боку сторін та спонукає до узгодження і компромісу у вирішенні природоохоронних завдань. Вони вчаться приймати адекватні самостійні еколого-управлінські рішення, брати на себе біосоціальну відповідальність з екологічної безпеки довкілля, народного господарства та інших сфер людської діяльності.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	101 Екологія	
Освітня програма	Екологічний контроль та аудит	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістовних модулів	2	
Курсовий проект (за наявності)	Курсова робота	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	Форма здобуття вищої освіти	
	Денна	Заочна
Курс (Рік підготовки)	1	
Семестр	2	
Лекційні заняття	30	
Практичні, семінарські заняття	15	
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	60	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	1,5	

1. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Метою курсу «Професійна екологічна діяльність експерта» є формування знань, умінь і навичок щодо виконання професійних науково-дослідних, контрольно-експертних, нормативно-регулятивних (з екологічної ліцензування), еколого-просвітницьких, управлінських завдань з раціонального використання природних ресурсів, запобігання забрудненню навколишнього середовища, впровадження систем екологічного менеджменту, запобігання надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, розробки перспективних і поточних планів і програм з охорони навколишнього середовища та додержання технологічних режимів природоохоронних об'єктів.

Набуття компетентностей (відповідно до затвердженої Освітньо-професійної програми за спеціальністю 101 «Екологія»):

1. Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування при здійсненні професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій, та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов та вимог.

2. Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК05. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК07. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.

3. Фахові (спеціальні) компетентності (ФК)

ФК09. Обізнаність на рівні новітніх досягнень, необхідних для дослідницької та/або інноваційної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

ФК14. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в процесі здійснення професійної діяльності у сфері екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

ФК15. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР04. Знати правові та етичні норми для оцінки професійної діяльності, розробки та реалізації соціально-значущих екологічних проектів в умовах суперечливих вимог.

ПР08. Уміти доносити зрозуміло і недвозначно професійні знання, власні обґрунтування і висновки до фахівців і широкого загалу.

ПР19. Уміти самостійно планувати виконання інноваційного завдання та формулювати висновки за його результатами.

ПР20. Володіти основами еколого-інженерного проектування та еколого-експертної оцінки впливу на довкілля.

**Програма та структура навчальної дисципліни для:
для повного терміну денної (заочної) форми навчання**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	тиж- ні	усьо- го	у тому числі					усьо- го	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Професійна діяльність еколога: правовий аспект														
Тема 1. Сфера діяльності еколога-експерта	1, 2	16	2	4			10	17	1	2			14	
Тема 2. Державне управління в галузі природоохоронного законодавства	3, 4	16	2	4			10	14					14	
Тема 3. Модель фахівця-еколога як експерта	5, 6	16	2	4			10	14					14	
Разом за змістовим модулем 1	-	48	6	12			30	45	1	2			42	
Змістовий модуль 2. Академія діяльності еколога-експерта														
Тема 4. Екологічний контроль та управління: повноваження та відповідальність еколога	7, 8	16	2	4			10	20					20	

Тема 5. Діяльність підприємств та агрофірм: ризик для навколишнього середовища	9,10	26	2	4			20	25	1	2			22
Разом за змістовим модулем 2	-	42	4	8			30	45	1	2			42
Усього годин		90	10	20			60	90	2	4			84
Курсовий проект (робота) з _____ (якщо є в робочому навчальному плані)			-	-	-		-		-	-	-		-
Усього годин													

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сфера діяльності еколога-експерта	2
2	Державне управління в галузі природоохоронного законодавства	4
3	Модель фахівця-еколога як експерта	2
4	Екологічний контроль та управління: повноваження та відповідальність еколога	2
5	Діяльність підприємств та агрофірм: ризик для навколишнього середовища	2
...	РАЗОМ:	10

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Професійна діяльність еколога у структурі державних установ та організацій	4
2	Розробити екологічний паспорт екологічно свідомого громадянина	2
3	Екологічні права та обов'язки громадян у сферах природокористування	4
4	Алгоритм дій еколога при проведенні перевірки у державному підприємстві лісового господарства	2
5	Основні засади впровадження моделі «зеленої» економіки в Україні	2
6	Визначення економічного ризику під час с.-г. діяльності	2
7	Визначення екологічного ризику за індексом розвитку господарства	2
8	Визначення хімічного ризику забруднення ґрунтового покриву підприємствами	2
...	РАЗОМ:	20

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вирішення спорів, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища	15
2	ІТ-інструменти для відображення даних моніторингу стану навколишнього природного середовища	15
3	Екологічна політика України – Цілі сталого розвитку ООН	15
4	Обґрунтування ефективності природоохоронної діяльності еколога	15
	РАЗОМ:	60

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен;
- модульні тести;
- презентації, постери;
- розрахункові роботи;
- захист практичних робіт.

7. Методи навчання:

- словесний метод (дискусії і обговорення тем);
- практичний метод (лабораторні, практичні заняття);
- наочний метод (метод ілюстрацій, метод демонстрацій);
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);
- самостійна робота (виконання завдань);
- індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Професійна діяльність еколога: правовий аспект		
Практична робота №1. Сфера діяльності еколога-експерта	знати функції, структуру основних державних відомств, організацій та установ, уповноважених реалізувати державну політику у сфері екології та охорони довкілля; обґрунтувати дії еколога на посаді екологічного інспектора	10
Практична робота №2.	вміти будувати екологічний профіль громадянина у вигляді картограми, який є екологічно свідомим та відповідальним, враховуючи основні екологічні проблеми України.	20
Практична робота №3. Державне управління в галузі природоохоронного законодавства	вміти розрахувати розмір шкоди, заподіяної лісовому, водному господарствам підприємствами, установами, організаціями	10
Практична робота №4. Модель фахівця еколога як експерта	вміти визначити основні права власності на природні ресурси та обов'язки природокористувачів, водокористувачів, користувачів надр, лісокористувачів	10
Самостійна робота №1. Сфера діяльності еколога-експерта	вміти обґрунтувати види екологічної відповідальності за заподіяну шкоду природним ресурсам.	5
Самостійна робота №2. Модель фахівця еколога як експерта	застосувати ІТ-інструменти («Національна система «Відкрите довкілля», «Національна система «Відкрите довкілля», «Інтерактивна карта забруднення річок України») управління природними ресурсами для вирішення екологічних проблем відповідного регіону	15
Модульна контрольна	оцінювання результату засвоєння знань та умінь	30

робота 1.	відповідно до тем, які включені до модуля №1	
Всього за модулем 1	ПРН 4, 8, 19, 20	100
Модуль 2. Академія діяльності еколога-експерта		
Практична робота №5. Екологічний контроль та управління: повноваження та відповідальність еколога	описати основні напрями трансформації для реалізації концепції «зеленої» економіки; зробити групування чистих технологій за ступенем розв'язання екологічних проблем	10
Практична робота №6. Діяльність підприємств та агрофірм: ризик для навколишнього середовища	вміти обґрунтувати доцільність відводу земель для потреб промислового та цивільного будівництва; визначити сутність економічної оцінки природних ресурсів; визначити економічну оцінку чотирьох ділянок землі, на яких вирощують сільськогосподарську продукцію.	10
Практична робота №7. Діяльність підприємств та агрофірм: ризик для навколишнього середовища	навчитися визначити індекс соціо-економіко-екологічного розвитку господарства (агрофірми)	20
Практична робота №8. Діяльність підприємств та агрофірм: ризик для навколишнього середовища	розрахувати сумарний показник забруднення ґрунтів за рахунок антропогенної діяльності (підприємств), а також визначити категорію забруднення ґрунту	10
Самостійна робота № 3. Екологічний контроль та управління: повноваження та відповідальність еколога	записати основні показники оцінки реалізації державної екологічної політики відповідно до Стратегії державної екологічної політики на період до 2030 року; обґрунтувати зміни, які мають відбутися до 2030 року в Україні; написати, які Глобальні цілі ООН стосуються регіонального розвитку села, яким чином відбувається реалізація цих Цілей в сільській місцевості; обґрунтувати модель сталого розвитку	15
Самостійна робота № 4. Діяльність підприємств та агрофірм: ризик для навколишнього середовища	визначити показники використання водних ресурсів на промисловому підприємстві ($K_{об}$, $K_{сп}$, $K_{вик}$, $K_{вод}$, $K_{вик.св}$); розрахувати ефективність та техніко-економічне обґрунтування природоохоронної діяльності підприємств	5
Модульна контрольна робота 2.	оцінювання результату засвоєння знань та умінь відповідно до тем, які включені до модуля №2	30
Всього за модулем 2	ПРН 4, 8, 19, 20	100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік		30
Всього за курс	(Навчальна робота + екзамен) $\leq$	100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Всі лабораторні і самостійні роботи мають закінчуватися власним висновком, щодо отриманого результату. Списування під час модульних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/enrol/index.php?id=550>)
2. Конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді).
3. Професійна екологічна діяльність експерта : курс лекцій для студентів ОС «Магістр» спеціальності «Екологія» / В. П. Строкаль. – Київ : Видавництво НУБіП України, 2024. – 112 с.
4. Підручники, навчальні посібники, практикуми.
5. Методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Строкаль, В. П., Бережняк, Є. М., Наумовська, О. І., Вагалюк, Л. В., Ладика, М. М., Сербенюк, Г. А., ... & Павлюк, С. Д. Вплив російської агресії на стан природних ресурсів України: монографія. За заг. ред. ВП Строкаль. Київ: Видавничий центр НУБіП України, 2023. 218 с.
2. КЛАРИС Марго та ін. Каталог природоорієнтованих рішень в управлінні водними ресурсами в країнах Східного Партнерства. Програма «Європейський Союз для довкілля» в країнах Східного партнерства. Управління водними ресурсами та екологічні дані (ENI/2021/425-550). 2024. 107 с.
3. Системні дослідження навколишнього середовища: корпоративні екологічні системи, хімічна екологія / Л. Д. Пляцук, Т. В. Козуля, Л. Л. Гурець, В. Ф. Моїсєєв, І. Ю. Аблєєва. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2023. 460 с.
4. Строкаль, В. П., Куровська, А. В. Науково-методичні рекомендації: Інтегральна оцінка екологічного стану природних вод для різних видів водокористування. Київ: Видавничий центр НУБіП України, 2024. 64 с.
5. Нестор Н. В., Полянський А. О., Мазниченко Ю. О. Методи, прийоми і засоби огляду при розслідуванні кримінальних правопорушень в умовах воєнного стану. *Збірник наукових праць ХНПУ імені ГС Сковороди "Право"*, (40), 2024, С. 311-319. DOI: 10.34142/23121661.2024.40.37
6. Журавель М. Використання спеціальних знань під час розслідування екологічних правопорушень. *Наукові інновації та передові технології*, 10 (12), 2022. DOI: 10.52058/2786-5274-2022-10(12)-160-168
7. Лазебний А. М., Демчук М. В. Проблеми призначення експертизи при скоєнні екологічних злочинів. *Аналітично-порівняльне правознавство*, (6), 2024. С. 830-834. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.138>
8. Угода про асоціацію в датах. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=jZzsHyCOYis>
9. Зміст та правова природа Угоди про асоціацію. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=W0OmSLJEbA>

10. Протокол Європейської економічної комісії ООН про стратегічну екологічну оцінку.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=dLMN6eg9prA&t=69s>
11. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля». URL:
https://www.youtube.com/watch?v=_58hWeZVKS0&t=49s
12. Європейська модель оцінки впливу на довкілля та стратегічної екологічної оцінки.
URL: <https://www.youtube.com/watch?v=xKIwjTwxFQ8&t=13s>
13. Протокол ЄЕК ООН про стратегічну екологічну оцінку. URL:
https://www.youtube.com/watch?v=ABCfz_unxRE
14. Методологія стратегічної екологічної оцінки. URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=XKLpfsFcHc0>